

laten de Friesche predikanten hun gang gaan, ze staan aan de Slomp ruimte af in hun orgaan, doch ze handhaven de schorsing van Schilder. Het is alleen de volslagen willekeur der synodes, waaraan de Friezen en de Slomp de verlenging van hun ambtelijke positie danken. Het is nu niet ruimer in de kerken dan in 1944, doch er wordt met 'recht gesold, er wordt met twee en meer maten gemeten. Doch het is me een raadsel, hoe de genoemden het onder dit régime der rechteloosheid kunnen harden. Ze reken hun ambtelijk leven alleen bij de gratie van het geknoel. Ik begrijp niet, dat ze profiteren van de rechteloosheid, dat ze dat willen, en ondertusschen den één na den ander (ds Meijerink, ds v. d. Waal) het slachtoffer laten worden. Daarom helpt ook niet de belijdenis: zij hebben gezondigd, doch alleen maar de openlijke verzekering: wij doen aan die zonden niet langer mee. Tenslotte vraagt Christus geen noodkreten over anderen zonden, doch het belijden en laten van eigen zonden.

6. „Redt de jeugd!“ Inderdaad, ds Slomp, redt de jeugd van alle humanistische beweging onder een christelijk vernisje. Ze zullen het zwaar te verduren krijgen, en ze zullen de verleiding der leugen en het raffinement der ongerechtigheid alleen kunnen weerstaan, als we in de kerk ze opvoeden bij en tot de klare profetie en het simpele recht. Maar waarom voedt U de jongelui dan in de kerk nog op bij de geraffineerde vervangingsformule van 1946, een stuk van het zuiverste synodisme, alleen overgoten met een „berwaard“ vernisje? Waarom laat U ze dan langer leven in een klimaat, waar bijna niemand de kerkleer en het kerkrecht nog serieus neemt?

Terwille van de jeugd niet het minst worde Frits de Zwerver in de kerk weer Frits, de harder!

B. HOLWERDA.

DE KERK NA TWEE BEVRIJDINGEN.

(Wat hier volgt is de tekst eener toespraak, die ouder gewoonte door den pro-rector der Theologische Hoogeschool werd gehouden bij de sluiting van de colleges van den loopenden cursus. Aangezien ditmaal de beurt aan ondergeteekende was, zijn wij zoo vrij de toespraak hier op te nemen. K. S.)

Mijne Heeren,

Precies honderd-twee-en-dertig jaren is het geleden, dat te Waterloo de vereenigde legers van Engelsen, Pruisen en Nederlanders Napoleon begonnen te verslaan, en daarmee werden instrumenten in Gods hand, die Europa's lot voor langen tijd kwam wend. „De Hervormde Kerk“, d.w.z. het „Weekblad van den Hervormden Raad voor Kerk en Publiek“ van 14 Juni j.l. merkt op zijn frontpagina op: „Deze week valt de Herdenking van den slag bij Waterloo; als vanzelf doet dit speuren naar overeenkomst en onderscheid van ons kerkelijk leven na twee bevrijdingen“. Een hoofdartikel is dan ook aan dit onderwerp gewijd. Het is ondertekend: G. Ph. Scheers te Rotterdam-Delfshaven.

Dit artikel herinnert allereerst aan de herdenking

van de „gezegende“ kerkhervorming, zooals in 1817 ds I. J. Dermout haar poogde te leiden. Spreker was secretaris der hervormde synode, en gaf voor deze gelegenheid wat men destijds een „leerede“ noemde over 2 Tim. 1:17: „want God heeft ons niet gegeven een geest der vreesachtigheid, maar der kracht en der liefde en der gematigdheid“. Terecht legt de schrijver van het artikel den vinger bij het woord „gematigdheid“. „Zoekende naar trefwoorden voor dezen tijd“, aldus schrijver, „dringt zich 't eerst de term gematigd aan ons op. Men wilde vóór alles gematigd zijn..... Men was gematigd vooruitstrevend en gematigd orthodox..... Een even groote afschuw als van..... nieuwlichterij had men van „het dogmatismus der oude kampvechters voor Geneefse rechtzinnigheid“.

Het schijnt ons nuttig, hier terug te gaan tot den grieksch tekst. Dat het daar voorkomende woord „soophrosuné“ met het begrip „gematigdheid“ in zooveel aangeduiden zin niets te maken heeft, is ons allen duidelijk. Calvijn merkt ter plaatse op, niet, dat een stichtelijk aangekleed gebrek aan ijver de krachten temperert, maar, dat de ijver om te stichten de kracht temperert, d.w.z. bestuurt, leidt, bestiert. Goed stuurman immers op het schip is niet hij, die tot alle stokkers altijd zegt: alle vuren temperen, doch die, om recht op 't doel af te gaan, alle vuren dienstbaar maakt aan de doelbereiking. Dewelke ditmaal is: de opbouw van de kerk.

Maar in den gedachteneyclus van de „gematigden“ uit het begin der negentiende eeuw bleef „temperen“ de eenige manier van „tempereren“. Vandaar, en nu geven we weer het woord aan „De Hervormde Kerk“, dat hun koers volkomen, d.w.z. ongetemperd, anti-dordtsch was. Dordrecht 1618—1619 was — zoo vond men — niet „bedaard“ genoeg geweest. De dordtsche zonde-waardeering was onbeheerscht; dus gold hetzelfde van de dordtsche verzoeningsleer, en Schriftbeschouwing, en christologie, en kerkregering en kerk-politiek. Typische uittaling van dezen geest, tevens van zijn zedelijk bederf, was de nieuwe proponentenformule, die sprak van de „leer, welke overeenkomstig Gods heilig Woord in de aangenomen formulieren van eenigheid is vervat“. De dubbelzinnigheid van deze formule springt in het oog; de een kon eruit lezen, aldus schrijver, dat de formulieren overeenkomstig Gods Woord zijn en daarom hoog te houden zijn; de ander, dat de belijdenis te eeren is voor zoover ze overeenkomstig Gods Woord is. Het was een directe aanslag op Dordt; niet eens „sujaviter in modo“, d.i. niet eens „zachtkens“ in de manier, maar „insidieuse in modo“, listig in de „methode“, en zoo recht „fortiter in re“, d.w.z. heelemaal niet-bedaard, maar met gecamoufleerde heftigheid afgaande op een doel; dat doel was: de methodische, onprofetische afwijzing van Dordrechts profetische erfenis. Het toenmalige geslacht, hoewel het krachten zijn improductiviteit in het stuk van den kerkelijken opbouw uiteraard geneigd was tot de zooveel eigen zonden bedekkende vlucht in de herdenkingsdrift, kon het toch niet over zich verkrijgen, de Dordtsche synode, twee eeuwen na haar kerkhistorisch

en oecumenisch compareeren voor het front der kerk, te herdenken. De Schotsman, die het toch gewaagd had, een „eerezuil“ voor de dordtsche synode op te richten, werd gansch ongemodereerd eraan herinnerd, dat „het publiek“ (!) hem bezoldigde om liefde en vrede te verkondigen; en kijk, nu was hij zijn medebroeders, die niet dordtsch dachten, „uit louter moedwil“ en bepaald „kwaadaardig“, en met misbruik (!) van de vrijheid van drukpers, te lijf gegaan.

Wat „De Hervormde Kerk“ hier citeert, is maar een enkel detail uit de periode na de bevrijding van de fransche overheersching; maar het laat zich toch geheel incorporeeren in het beeld, dat prof. Deddens in enkele artikelen over diezelfde periode, vergeleken met onzen tijd, heeft geteekend in „De Reformatie“, na de bevrijding uit de duitsche tyrannie.

Geen wonder, dat we de ooren spitsen, als de auteur van gemeld artikel in het blad van den Hervormden Raad voor kerk en publiek nu zijn aandacht geeft aan de vergelijking met den toestand „der kerk“ na den franschen tijd met dien na de duitsche nazi-periode. Ziet hij overeenkomst? Of verschil? Zijn antwoord is, dat men wel gemakkelijk en vlot tusschen beide perioden een gelijkenis kan constateeren die opvallend is. Maar hij is toch van oordeel, dat men zulks slechts dan kan doen, als men zijn gevoel voor geestelijke nuanceeringen moedwillig uitschakelt. „Moedwillig“, — ook Schotsman kreeg dat woord te verduwen. Schrijver meent in gemoede betekenissenvolle verschillen tusschen beide perioden te zien, en dan zulke, die het beeld van „de“ kerk in de na-duitsche periode ten goede mogen komen. We zullen hem aanhooren en meteen vragen, of we hem kunnen bijvallen, voor wat „zijn“ kerk betreft.

Hij zegt: „in 1815 het rustige besef, dat de menschelijke rede en de goddelijke openbaring 't toch wel goed met elkaar kunnen vinden; in 1945 de sterke klemtoon op 't paradoxale karakter van het geloof“. Maar wij zien de dingen anders. Juist als we vragen: kan en wil men „Dordt“ verdragen? Wij zeggen het dan zóó: in 1815 liberalistische nivelleering van het principiele verschil tusschen orthodoxie en modernisme; en in 1945 vermomd-liberalistische, hoewel in schijn anti-liberalistische principiele nivelleering van dit verschil, onder aanwending van de categorie der principiele paradoxie.

Schrijver vervolgt: „in 1815 de betrouwbaarheid van de Bijbelschrijvers; in 1945 de overtuiging, dat daarop wel allerminst de autoriteit van het Woord Gods gegrond mag worden“. Wij stellen de dingen anders: in 1815 een schuchter vluchten in een nauwelijks geformuleerde contrastteering van „Woord Gods“ en „bijbel“, en als verlokkelijk surrogaat voor wat daarmee de belijdende kerk ontnomen was de positieve uitspraak, dat in den bijbel — o.g. de bijbelschrijvers — Gods Woord toch óók wel een of andere „gestalte“ had aangenomen; en nu in 1945 een wijsgeerig-methodologische fundeering, niet zonder hubris¹⁾ voorgedragen, van dit negatieve zoowel als van dit positieve denkresultaat, onder opheffing

¹⁾ „Hubris“ = hoogmoed.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELIJKE SCHETSEN

OM HET HART DER REFORMATIE, XVIII.

Het woord bevat alle beloften Gods, en het geloof neemt ze alle aan. De inhoud van het woord is Christus, de gansche Christus.....

Dr H. Bavinck.

DE DOOP VERZEGELT NIET „ONDERWERPELIJKE GENADE“.

De doop verzegelt naar Wormser's opvatting de beloften Gods. Meer niet. Minder niet. Anders niet. Door „het Sacrament des Doops“ worden „de waarheid en getrouwheid Gods in Zijne beloften, welke door het Woord geopenbaard worden, verzegeld, opdat de zondaar in zijne toenadering tot den Heere, een vasten grond van vertrouwen zal hebben“. Uitdrukkelijk verzekert Wormser, dat de doop niet iets in of van den mensch verzegelt. Deze waarheid is voor hem zoo fundamenteel, dat met het al of niet handhaven ervan het sacrament staat of valt. Het is immers de „aard“ en de „natuur“ van het sacrament, dat het niet iets verzegelt „van, maar aan dengene, die het ontvangt, en van dengene, die het geeft“. De doop, of ze aan kinderen of aan bejaarden welke niet tot de kerk behooren wordt toegediend „verzegt nooit hetgeen de mensch reeds in zichzelf bezit, maar altoos hetgeen hij in God hebben kan en heeft. En het geloof bestaat niet in een zien op het eerste, maar in een zien op het laatste.

Juist daardoor heeft de doop het karakter van een zegel en onderpand, en is hij het beginsel en de aan-

vang van de verbondsbetrekking tusschen God en den mensch, en van een leven, dat zijn grond heeft in den dood en de opstanding van CHRISTUS“.

Wormser's gedachten omtrent dit fijne puntje in de doopsleer worden heel doorzichtig als hij er op wijst, dat de leer van den doop en vooral van den kinderdoop — en dus ook de formulieren van de Gereformeerde Kerken — onverstaanbaar zijn, „tenszij men ze voorwerpelijk (objectief) en niet onderwerpelijk (subjectief) opvat“.

Wanneer Wormser dit zegt propageert hij allereerst een steriel objectivisme. Het objectivisme immers ziet en ontvangt de waarheid Gods als een „ding“, dat men aanpakken en neerleggen kan en waarmee men tenslotte doen kan wat men wil. Maar zulke opvattingen zijn Wormser totaal vreemd! Wat hij hier „voorwerp“ noemt is Gods levende, krachtige waarheid; Gods werkzame woord en belofte; het alle gedoopten totaal en radicaal aangrijpende verbond des HEEREN. Daarom kan hij schrijven: „Alleen het voorwerp des geloofs, (de waarheid), heeft een vruchtbaar makende kracht, en door haar moet het onderwerp, (de mensch), vruchtbaar gemaakt worden, wanneer zij door het geloof overgaat en ontvangen wordt in het hart“.

In heel zijn boek vecht Wormser tegen de miskenning van de zooveen genoemde realiteit. Hij heeft de zonde van het zich concentreren op „de onderwerpelijke waarheid“ diep gepeld en de ellende, welke dit kwaad met zich meebrengt met ontzetting aanschouwd! „Velen meenen — zoo waarschuwt hij met klem — dat zij geloovigen zijn, wanneer, of omdat zij gelooven mogen dat zij geloovigen zijn. Dit is in zich zelf, in het onderwerp, gelooven; terwijl wij geroepen worden te gelooven in den Drieëenigen God, het voorwerp des geloofs“.

Wanneer nu God den doop laat bedienen zet Hij een zegel op deze „voorwerpelijke waarheid“. In zijn

doop verzegelt de HEERE zijn woord, zijn belofte, kortom: het voorwerp des geloofs en nooit of te nimmer het onderwerp daarvan, den geloovenden mensch of iets in of van hem!

„De doop, het zij die aan bejaarden of aan kinderen bediend wordt, verzegelt ons dan ook nooit dat wij geloovigen zijn, maar wat wij in God hebben.

Of wij gelooven, of wij God liefhebben, wordt ons nooit door den Heer gezegd; maar de Heer verlangt dat wij het aan Hem zullen zeggen en belijden.

Hij zegt en verzegelt wat Hij voor ons wil zijn, — en wacht langmoedig op ons antwoord.

De bejaarden- en de kinderdoop zijn in dit opzigt volstrekt hetzelfde“.

Wie den doop ziet als een verzegeling van „onderwerpelijke genade“ is principieel een baptist en hij maakt den doop tot een ceremonie waar van men nooit weet of men ze mag toedienen en die bovendien alle kracht en betekenis mist!

„Indien de doop het bezit van onderwerpelijke genade verzegelde, zou men met de toediening moeten wachten tot dat onderwerpelijke genade onfeilbaar zichtbaar was.

Maar die onfeilbare zichtbaarheid zou, inzonderheid ook voor hem die den doop toedient, altoos uitblijven, omdat niemand onfeilbaar van eens anders genade staat verzekerd kan zijn.

Daarom is het gevoelen der baptisten, wanneer zij door den doop onderwerpelijke genade verzegelen en daarom alleen bejaarden doopen willen, verkeerd; vermits niemand dan de bejaarde zelf weten kan of hij genade bezit en geloof. De omstanders wachten tot dat hij het hun zegt, en nemen zijn belijdenis ter goeder trouw aan.

Wanneer hij op grond van onderwerpelijke genade zich doopen laat, ontvangt hij geen zegel van God, maar verzegelt hij zichzelf. Dat zegel zal dan

¹⁾ Bijdragen, p. 34.

²⁾ De Kinderdoop, p. 50.

³⁾ Idem, p. 49.